

na Travniki št. 277. (eno
stran 144, na razpoložljive liste).

12. Projektivni se na plačilo vseh
stanov in v neslovenskem jeziku.

Plača se vsako leto v vrsto 6
let, če se enkrat samo, če se
dvakrat, ali trikrat, 10
krat 30 a. na leto.

DOMOVINA.

TEČAJ III.

LIST 38.

Velja po pošti pošiljana za celo, to
3 gold., za pol leta 1 gold. 50 a. toz
četrt leta 80 a. Kdor sam po-
tvoja, plača za celo leto samo 2 g. 50
a., za 1/2 l. 1 g. 30 a., za četrt l. 70 a.
Naročila pisma in reklamacije naj
se pošiljajo vredništvu.
Posamni listi se prodajajo v Gorici
v bukvarnici K. Šohar-Jovi na Travni-
ku po 5 soldat.

Panslavizem in Avstrija.

Slovani sploh in posebno mi Slovenci imamo mno-
go nasprotnikov, vednih in nevednih, priprostitih in hu-
dobno-prekanjenih. Naša zahtevanja, dasi naturalna in po-
stavna, so jim jako neljuba, čeravno z njimi, ko bi se
nam izpolnila, nikomur krivice ne delamo. Ker jim je
težko ali nemogoče, spodbijati naše razloge, in ker nam
nič dati nečejo in nič ne privošči, ne vedo drugače
si pomagati, nego s tem, da nam vse in nas same z
eno samo besedo podirajo: ovajajo nas imenujejo nas
— „panslavisti“, „Ruso“! Taki razlogi so res boljši kup,
ko lešniki, pa tudi vrednosti nimajo več, ko lupina loš-
nikova. Psovke „Ruso“ in „panslavist“ so se poprijeli,
kar je nekaj časa, tudi naši laški nosedje in celo ljudi
v vladinih krogih ni neznan ta povdarek. Mi pa trdi-
mo, da ves panslavizem zrelih in treznih Slovencev je
le narodna in književna vzajemnost med slovanskimi
narodi, pa nič drugega. — V „Vaterland“u (1868 od
14. l. m.) smo našli en sestavek, ki govori o pan-
slavizmu in Avstriji. Na ga poslovenjenoga, kdor ga
boče ali potrebuje. Ne skoz in skoz, pa vendar sploh
zlega se še precej z našimi mislimi o tej stvari:

„Dvoletnasto stoletje je prebogato nesrečnih iznaj-
deb. Ena naj neumnějšíh zdi se nam panslavizem. Da
bi se slovanski narodi politično ali tudi le samo v je-
ziku zedinili, do tega nimajo nikakšne pravice (?). Ako
bi hoteli to tako zedinjenje doseči, morali bi izbrisati
iz zgodovine eno celo tisočletje. V 6. stoletju je nek
letopisec „Slavinth in Antih“ pisal: „una est utrius-
que lingua“ (Jezik jima je eden). Dvo stoletji in pol
pozneje ne prilastuje Eginhart zahodnim Slovanom
več enega, ampak le enak jezik, rekoč: „lingua quidem
paene similis“. Okoli leta 1000 se je razpolglo in u-
stanovilo slovanstvo v mnogo držav in je razpadel pr-
votni jezik v različne enakopravne vrhe. Ti so se od
tistih mal po raznih potih, pod raznimi uplivi vsak za-
se razvijali ter ni res, da danas „kak Slovan ali kdor
koro (eno) slovensko narečje zna, lahko od Dobrovnika
ob jadranskem morji do bregov ledenega morja, od La-
he do Irliša ali do Kamčatke, koder koli le Slovani
bivajo, potuje, in da ga ljudje dovolj razumejo“. Tako
trdi le nevednost ali tendencija. Pisavec teh vrst, kateri
sam svoje slovanskih jezikov govori in ostale teoretič-
no pozna, ne bi se upal iti ne v Beligrad ne v Moskvo,
ko ne bi bil zmožen še drugih jezikov. Kdor se truda
ne boji, navadi se lahko vsa slovanska narečja, kakor
se druge jezike nauči. A to ni res, če se trdi, da vsak
Slovan brez učenja jezike drugih slovanskih narodov
razume. — Poljak ne razume ruski, če se ga ni učil, nič
več, ko nemški (?). Českemu kmetu je srbsčina ravno
tako ptuja, kakor Nemcu švedski ali Spanjolu francoski
jezik. Zahtevanje, ki se tu pa tam pretresa, naj bi se, nam-
reč, ruski jezik za „diplomatični“ skupni jezik vseh
Slovanov sprejel, ima tako malo pravice in se ne da
izpolniti, kakor ko bi se hotel vsiliti Švedom, Dancem,
Holandcem nemški, Rumenom francoski jezik. Celó še
manj pravico ima ruski jezik, ker ne stoji med slovan-
skimi jeziki na tisti stopinji, kakor nemški med ger-
manskimi rodovi v Evropi ali francoski med roman-
skimi. Bolj ko se posamne narodnosti razvijajo, manj
upravičeno je to zahtevanje. Nekdaj je bilo lahko,
da je bil latinski, potle španjski, potem francoski jezik
diplomatični za Evropo. Danas je nemogoče tako nad-
gospodstvo. Eu narod, ki šteje kakih sto milijonov duš,
z enim samim jezikom—to bi bilo v jeziškem oziru ta-
ka anomalija (nepravilnost), kakor v zemljepisnem po-
lotok ali sedaj otok—Afrika. Pravilna razvrstitev (če-
lovje) je znamenje dobro upodobljenega života (orga-
nizma). Razvijanje posameznika a ne njegova poguba sploh
se vjema z nameni človeštva.

Ravno tako določno se vpira panslavizmu zjelo-
vinski razvoj slovanskih narodov. Na zahodno slovan-
stvo je zadel zgodovinski razvoj na tleh krščansko-ger-
manske kulture; jugoizhodni Slovani so ostali zunaj
tega kroga; na Ruskem je dobila vera podobo, kakor
da bi bila orodje samovladarjevo. Tam se je kazala in
se kaže še zdaj ideja, da ima vsa narodova volja svoj
vrhunec v vladarju, kateri kot edini nje nosce tega du-
ha v hotenji in djnaji odurazodeva; oseba (individuim)
nasproti tej volji je brez svoje volje, posamezno se u-
taplja v občnem. Vse drugače se kaže narodni duh v
poljskem kraljestvu. Tu se je onemu nasprotno učelo
do skrajnosti izobrazilo. Posameznik je imel pravico po-
stavnega vpora zoper voljo vseh. Na Českem so se že
zgodaj vkoreninile stanovske naprave romansko-german-
skih narodov. Srbski rod je ohranil do današnjega dne
prvotno slovansko ustavo. Bitva na Kosovem je bila
nekaj kakor bljuvanje Vesuva, katero je pokopalo mesti
Pompeji in Herkulanium pod skorjo lave in pepela. Čr-
ni Juri je to skorjo ostrgal turško gospostvo, namreč
in mi se čudimo, videti pod njo družbinski stan od
l. 1400—ne, od leta 1000! Kdo bi se predznil na
enkrat pobrisati te razločke? Kdo bi hotel ta mozaik
enega čolega tisočletja v enolik mramor spremeniti?
Kdo sme od Poljaka, Čeha zahtevati, da naj se svojo
vero, svojega jezika, političnih svojih pridobitev v prid
ruske supremacije odpove, ali vse to v drugo vrsto po-
stavi? Ali kdo je tako priprost, da ne bi veroval, da
more panslavizem le na teh razvalinah svojo zastavo
razviti? Kdo zadnjič resno misli, da bi tudi le samo
to mogoče bilo, da bi Čehi, katerih časniki so pred ne-
kimi meseci določno protestovali, ali Poljci, ki se vkljub
naj nespametnišemu tlačenju svoje vere in narodnosti
držé, ali pa nadepolni Srbi na ljubav samopašni in samo
fizično močnejšemu služeči fantasmagoriji (sanjariji)
radovoljno od svojih naučenov kedaj odstopili? Oni pa,
ki se vkljub tem razlogom ponujajo za zagovornike in
pospeševavce te mrtvorojene ideje, se li še ne zavedajo,
ne bodo še umeli, da so prav oni, ki slovanstvu, v tem
ko ga v zvezde kujejo, nar več škodujejo? “

(Konec prih.)

Pomorstvo in Slovani.

Spisal Podčavenski.

Kakor znano, stanujejo o bregovih jadranskega
morja na zapadnih Italjani, na izhodnih Slovani—. Ta-
kó je božja previdnost naselila vže v predavnih časih
ta naroda; ali nekterim narodom in vladam ni to po-
volji. Z vso silo in z vsémi sredstvi odtiskajo Slovane
od morja, ter jim hočejo po sili izpuliti iz rok nar lep-
ši del njih lastnine, ki jim jo je stvarnica podarila. Izhod-
no bregovje je za brodarstvo izvrstno, polno naravnih
pa varnih luk, za kterimi so so—brez dvombe—prosti-
rali neizmerni gozdovi, ki so nudili pripravno gradivo
za ladije. Zatoraj so se prebivavci Istrije in drugih pri-
morskih dežel vže v davnih časih živo poprijeli mornar-
stva, po kterem so si množili blagostanje, a s tem trdili
svojo veljavo pred vesoljnim svetom. Resnično so besede
našega pesnika:

„Polje, vinograd, — Gora, morjé,
Ruda, kupčija, — Tebe redé.”

Resnično je, da živi morje vže od predzgodovin-
skih časov veliko Jugoslovanov. Naši Istrijani, hrvaški
Primorci, Otočani pa Dalmatinci bi bili strašni reveži brez
morja. Temu v razjasnilo samo nekoliko primerov. Na
enem brodu „dolgega potovanja“ je po 12—16 mož.
Računimo, da je od teh 2/3 oženjenih, pa da ima sle-
hern le 2 otroka; preživi tedaj en sam brod 30—43
ljudi. Postavimo, naj bi imela avstrijsko—ogerska drža-
va le 100 velikih brodov, redili bi samo ti 150—240.000

ljudi. Koliko zaslužka dá morje trgovcem, brodolastnikom, posrednikom, tovarnikom, tesarjem, kovačem in drugim rokodelcem! Zraven preživi mnogo mornarjev na manjših brodih, na čolnicah pa ribčev.

Da istina (kapital) obrnjena v brode dobre obresti donša, spričujejo nam nar bolj brodolastniki sami, ki trdijo, da nov brod se splača v 5-6 letih; se vo, ako je urečen, pa ima umnega in zvestega voditelja.

Ker je na morju velika nevarnost, so skoraj vsi brodi družtveno premoženje, a prav malo jih ima enoga samega gospodarja.

Koliko se more doseči s združeno močjo ravno na morju, pokazali so nam jasno v novejši dobi prebivalci dalmatinskega polotoka Pelječca (Sabioncello). Ta polotok, še pred nekoliko leti prava podoba siromaštva, je zdaj naj bogatejši kraj cele Dalmacije. To isto nam pričajo različni kraji hrvaškega Primorja, kjer so bili siromašni, dokler se niso njih prebivalci vrgli na morje. Po zgledu Pelječčanov so osnovali nekteri rodoljubi tudi na Reki društvo brodolastnikov, ktere ga bi se vdeleževali tudi manj promozni, kar bi bila neizmerna dobrota za ondane prebivalce in za mornarstvo sploh. Medtem, ko se ustanavljajo in dovoljujejo mnogovrstna društva, tuhta naša skrbna (?) vlada vže čez leto in dan predloženo postavo tega društva. Ni čuda, da se obuja v marsikotem zvestem državljanu sum gledé enakopravnosti vlade, ki nam tako lepo (!) pospešuje naše blagostanje.

Ker ponuja morje neizmerno dobičke, je naravno, da se narodi vže od nekdanj tržje za gospostvo čez primorske dežele. Posebno so Benečani slino cedili po krasnih lukah izhodnega našega broga, pa po junaškem narodu, vidivši v njem izvrstno sposobnost za morje. Zavoljo njih so se Benečani bojevali celih 6 vekov s Slovani, dokler jih niso leta 1701 - izvzemši Dobrovnik - deloma z zvijačo, a deloma s silo vso v post dobili. Času njih gospodarstva čez sinje morje so dobro pokvasili s svojim elementom naj znamenitša mesta od Devina do Kotara. Strašno so ogulili narod, ter izmolzli Istrijo in Dalmacijo do zadnje kapljice. Pospeševali so trgovino in mornarstvo samo toliko, v kolikor jih je silil njih lastni prid. Za narod so imeli edino skrb, pustiti ga, kolikor mogoče, v nevednosti. Vzemši mu zlato svobodo, pa vsakoršna sredstva do omike in razvitka, želeli so edino, da jim zdivja, da bi ga ložej brzdali s svojimi zvitki ji, ker z junaštvom se ga niso upali. Tako so oropali na duhu siromašni narod po Istriji in Dalmaciji, izpulivši mu trgovino in mornarstvo, rabili so ga za brambo proti Turčinu, pa na svojo slavo in korist.

Kar so Benečani začeli, nadaljevali so po našem bregu naseljeni Lahi, ktere je vlada podpirala, pa jih podpira vse do današnjega dne. Oni zavirajo Slavanom vsakoršen napredek, a sebi naklanjajo prvenstvo tudi pri najmanjšem podvzetju. S svojim sistemom so vže tako daleč prišli, da sedaj z nekim prepričanjem trdijo, da celo ni mogoče na morje brez znanja italjanskega jezika; tedaj morajo biti vse pomorske šole (nautike) laške, a zavoljo teh početne in srednje-šole tudi laške po Istriji, Dalmaciji itd. Takó vlačijo vso inteligencijo na njih stran, a naš narod, zapuščen, strada dušne omike v sredi izobražene Evrope v veku naprepka in znajdeb! - Čas je, da se vprejo Slovani temu postopanju, ter razrušijo lahonske sklepe, ki se opirajo na krive in krivične predstave. Tirjajmo svoje, a nikogar se ne bojmo.

Marsikteri čitatelj me bo zavrnil: „Saj je morje vsakemu odprto, slehern se lahko posveti mornarstvu, ali založi svoje novice v brode“. Res je to, ali z razločkom, da Slavan mora hoditi po ovinkih trjevo pot, ako želi dospeti do odločenega cilja, med tem, ko je Labu ali Nemcu ravna, naravska pod odmerjena. Temu neovrgljivi dokazi so naši pomorski zavodi, in sicer:

1. C. in kr. pomorska akademija na Reki z nemškimi učnim jezikom, ki odgojuje častnike (oficirje) c. in kr. marini. Gojencev je v vseh razredih okoli 100; učijo se zraven drugih predmetov tudi italjanski, francoski in hrvaški jezik.

2. Dvoletne pomorske šole (nautike) v Trstu, na Reki, v Splitu, v Kotaru in v malem Lošinju odgojujejo

kapitano trgovske flote, pa vse v italjanskem jeziku. Sprejemajo se v te šole vsaj 14 let stari mladenčji, ki dokazujejo pri sprejemni poskušnji, da so dovolj izurjeni v italjanski in v elementarnem računstvu. V drugi razred stopijo (pa ni treba, da bi bili javno zvršili I. razred) taki mladenčji, ki so 16 let stari, pa dokazujejo, da so jim popolnoma znani predmeti I. razreda in italjanski jezik. Brez preskušnje stopijo v II. razred tisti mladenčji, ki so zvršili z dobrim vpehom višjo realko, ako razumejo dovolj italjanski jezik. Glavni pogeji za prejetbo v pomorske šole je tedaj italjanski in nekaj računstva.

Po novem, pred 2 letoma vpeljanem načrtu so uči v pomorskih šolah:

Veronauk	v I. razr.	po 2	v II.	po 2 ur. *)
italjanski jezik	"	" 4	"	3 "
računstvo, algebra in zemljemerstvo	"	" 7	"	" "
ravno-in kroglomerstvo, peljarstvo in pomorsko zvezdoslovje	"	"	"	8 "
zemljepisje s posebnim ozirom na oceanopis	"	" 3	"	2 "
vodila brodograditeljstva in pom. vaje	"	"	"	3 "
pomorsko, trgovsko in menjično pravo	"	"	"	2 "
pomorsko knjigovodstvo	"	"	"	2 "
krasopis	"	" 2	"	1 "
risanje	"	" 4	"	4 "
pomorsko zdraviloslavlje	"	"	"	1 "

V nekterih pomorskih šolah se vadijo učenci tudi v inostranskih jezikih, a o slovanskem - izvzemši na Reki - ni ni duha ni sluha. Dasiravno je večina učencev vsaj v nekterih nautikah slovansko krvi, in avstrijskemu kapitanu neohlodno potreben hrvaški in jako koristen ruski jezik, se vendar ta nauk, žalihog, blado-krvno prezira.

Ako želš slov. mladenč na morje, mora se pomemčiti ali politaljandčiti, ker mu ni dano izbrati se v slovanskem jeziku. Da je ta osnova pomorskih šol na oni stran krivična, na drugo pa celo škodljiva razvitku našega mornarstva, propričajmo se iz sledečega:

Častniki pri c. in kr. marini so skoraj zgolj Slovani in Nemci **, vendar premagujejo ti uno. Vzrok je v nemški akademiji, v ktero se sprejemajo po večem sinovi c. in kr. častnikov. Podčastniki in prosti mornarji so pa, rekel bi, zgolj Slovani. Na trgovskih brodih je od vseh mornarjev nar manj 1/3 Slovanov, tudi častniki so tu večji del Slovani. ***)

Na vsakem trgovskem brodu je pomorski kapitan, pisar ali poročnik, po velikosti broda 5-9 mornarjev, med kterimi je naj bolj izurjen našinec (nostrom), po eden ali več mladenčev in hlapčičev pa kuhar. Za poročnike in kapitane so vsak mesec ojtne poskušnje na Reki in v Trstu. ****) V pričó odločene komisije mora kandidat pismeno in ustmeno pokazati, da je kos svojemu poklicu; tedaj ga potrdi centralna pomorska oblast (v Trstu) za poročnika ali kapitana. Drugo osebje se prejema na brode brez izpraševanja, ter se ne zahteva drugo od njih, nego da je vsak mehanično izurjen v svojem delokrogu.

Iz tega sledi, da je na brodu dvojno osebje, t. j., izobraženo, p. kapitan, poročnik in mladenčji, - in prosti mornarji. Od kar so prestrojili pomorske šole in so poskušnje ojtrejše, kaže se veči razloček med prvimi in zadnjimi, kar bi utegnilo (po nekterih) lepo zlogo in družinsko življenje med osebjem rušiti. Tržaški „Osserv.“ se trudi v obširnih sestavkih dokazovati, kako bi se ta žugajoča neprilčnost za časa odstranila. On pišari na dolgo in široko, vendar se boji ali neče zadeti

*) Na teden

*) Pis.

**) Rad bi se poslužil statistike, pa nimam veliko zupanja vaje. Može, ki so bili čez 30 let Slovani, veljajo zdaj za Nemce ali Italjane, po tem kakor so se le površno privadili tega ali onega jezika

***) Kakih 8.000 slovan. mornarjev služi na ptujih brodih, kar je gotovo nar boljše spričevilo izvrstne sposobnosti Slovanov na morji.

****) Koliko ne trpijo pri akcijah teh slov. kandidati, ki morajo večkrat ponavljati poskušnje samo zastran italjanske, v kteri se morejo povedati, kar sicer mogoče bolje umejo, nego veliko italjanskih kandidatov.

Pis.

v tarčo, dusiravno je stvar jasna, kakor beli dan, namreč: Odgojite mornarje po naravni poti, pa zgine ves strah. „Osserv“:jev pisatelj se mi zdi mož, ki preganja plašnim strah pred tamno nočjo s tem, da jim prižiga vsokolike lučice; pa ni pomislil, da le naravna luč ima moč, da noč prežene. — Pred solučno svetlobo zgine strah nar. plašnejšemu otročiču. Med vrstami v „Osserv.“ berem neko radost, da so intelligentno stran vžo političančili, pa neko žalost, da jim pri prostih mornarjih ni šlo spod rak po njih sistemu. (Koniec prih.)

Deželni zbor Goriški.

se je pričel v sredo, 22. t. m., ob 11. uri*). Po navadnih vvodnih govorih deželnega glavarja, grofa Paoletta, in vladnega zastopnika, namestništva svetovavca g. barona Pino-ta, (ki je tudi — in sicer prav gladko — po slovenski govoril), izročil je ces. namestnik troje vladnih predlogov in obečal še dvoje. Napovedavši sejo za popoldne o 5. uri je del glavar to predlogo in še enega odborovega na dnevni red ter sklenil začetno sejo še pred 11 1/2 u. Po seji so ostali zborniki v dvorani, da se se pomenili zastran odsekov, katerih voljenje se je imelo popoldne opraviti. Pričujočih je bilo 17 poslancev; manjkalo je gg. De Prelis-a, Winklerja (ki ima zdaj z nabiranjem novincev opraviti) in Visini-a, (kteri se je zaradi preselitve v Trst poslanstva odpovedal)

II. seja, 22. sept. popoldne ob 5. u. Na dnevnem redu v začetni seji izročeni vladini predlogi, in sicer: I. predlog zastran ustanavljanja, vzdrževanja in obiskovanja ljudskih šol. Izročil se je v naprejšnji pretres odseku poslancev, kteri se bo klical „odsek za vladino predlogo“ Volili so se pozneje v ta odsek: Dr. Doliak (predsednik), Del Torro, dr. Doperis, Marušič (zapisnikar), dr. Pajer, dr. Tonkli. II. načrt postavo zastran uravnjanja pravnih razmer učiteljev ljudskih šol; izročen omenjenemu odseku; III. predlog, zadevajoč oblasti (organe), ki imajo raseojati o zamenjavah zemljišč, ali bi se dalo obdelovanje po njih zboljšati, ali ne; izr. odseku za vladino predlogo. IV. predlog dež. odbora zadevajoč načrt postavo (izdelal ga odbornik Gorjup) zastran vpeljanje novih deželnih zemljiščnih (gruntnih ali intabulacijskih) knjig. Ta predlog se je izročil posebnemu odseku, sestavljenemu tako-le: Candussi (predsednik), dr. Doliak, Gorjup, Tonkli (zapisov.), Winkler. V. Računi in preudarki vseh 11 deželnih zalogov. Predložil jih dež. odbor; izročili so se „finančnemu“ odseku, kteroga udje so: Bar. Ritter (preds.), dr. Abram (zapisov.), Candussi, De Prelis, Rozman, gróf Strassoldo, Winkler. Izvolil se je slednjič še en odsek „za peticije“: Dotteri (preds.), Del Torre, Pagliaruzzi, Polaj, dr. Žigon (zapisovavec).

Kedaj bo prihodnja javna seja, ni moč še vedeti. Zdaj bodo pričeli svoje delovanje odseki.

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogerska država.

Z Dunaja. Tukaj se snuje novo politično društvo pod imenom „društvo svobodnomislečnih Avstrijanov“; namen njegov je: mir in sprava z vsemi narodi avstrijskimi; program je federalističen.

Levou, 21. sept. Smolka je z razlogi podpiral svoj nasvet, po katerem bi se imel preklicati sklep deželnega zbora gališkega od 2. marca 1867, vsled kterega so šli gališki poslanci v državni zbor na Dunaj. Šlo je za to, da naj bi se izročil Smolka-v nasvet v pretres odseku za ustavno reči. Glasovajo je za Smolkov nasvet 53 poslancev, zoper njega 57, padel je tedaj s 4 glasi. Kar Smolka hoče, je to: Napravile naj bi se v Avstriji 4 skupine dežel: Poljsko, ogerska krona, krona sv. Vavclava (Česko in Moravsko) in dedne nemške dežele, med ktere meče S. tudi nas Slovence.

Na Českem so bile volitve v Pragi v sredo, po

*) Maše ni bilo letos. Provzv. knez-nadškof in g. preposit sta namreč v semenitči pri duhovnih vajah za mašnike, in da bi bil kdo drugi namesti Njih cerkveno opravilo imel, izdelo se je deželnemu odboru gledé na dosedanjo navado neprimerno. Vr.

deželi danas. Vlada si prizadeva na vso moč, da bi se izvolili njeni kandidati, pa tudi narodnjaki se bojujejo na smrt.

Iz Ljubljane. Kakor unidan zbornica kupčijska, kot volivka (z 12 glasovi od 15), tako je podal zdaj klub narodnih poslancev deželnega zbora kranjskega dež. in drž. poslancu Klun u nezaujnico. Bomo videli, ali se zdaj poslanstva odpove.

Dr. Toman se je odpovedal državnemu poslanstvu.

Poslanec grof Coronini se je dež. poslanstva odpovedal.

Pred proo tukajšnjo porotno sodbo je stal gosp. Alošovec, kot vrednik „Brenčeljna“, včeraj, 23. t. m., in kot vrednik „Triglava“ bo 28. dne t. m. Kot vrednik slov. lista je zahteval obtožno pismo v slovenskem jeziku; ali odreklo se mu je, češ, da razumo tudi nemški! „Saj je vaš jezik vpeljan v urade“ — dobro omenja na to vrednik „Brenčeljna“. Radovedni smo, ali bojo porotniki ljubljanski sodili tako kakor porotniki v Pragi, kteri zaporedoma „nukriv“ izrekajo. Dr. Razlag mu bodo zagovornik.

Za železnico, ktera bi iz Ljubljane šla čez Loko, Idrijo in Vipavo v Gorico, delajo se že pripravo. Marljivi inženir g. Pribil je prehodil unidan to pot in našel, da ne bi imela ta železnica nobenih velikih težav razum predora (tunela) pri Cerknem. Še druge male železnice se snujejo: iz Trziča, Kropo in Železnikov, iz Kamnika, Dvora in Novomesta do velike železnice gorenske, tržaške in karlovške.

Iz Trsta. Omenili smo že v „Dom“, da je bila pri deželni sodnji v Trstu končna obravnava o dogodkih meseca julija lanskega leta in oznanili imena obsojencev. „Oss. Tr.“ od 6. t. m. razglša sodbo z razlogi. Veseli nas, da je v njej uradno dokazano in izrečeno, da so bili slovenski okoličani nedolžni, ter da so rabuko krivi bili neznaní rovarji prekučijske italijanske stranke. Zdi se nam primerno, posneti iz sodbe to-le:

„Več v zadnjem času pri tej sodnji dovršenih sodeb in dopisov, kteri so bili najdeni pri zaprtih, dokazuje neovržno, da je tudi v Trstu, kterege prebivalci so večidel cesarski hiši in Avstriji zvesto udani, stranka, ktera namerjava odecipiti deželo iz državne zveze, ktera si prizadeva do vlade na vsak način sovrastvo zhujsati, ktera je zoperna vsaki gosposki in vsaki postavi, in si prizadeva na mesto svobode razbrzdanost postaviti in rabi vsako pretvezo, da napravlja nered in provokuje ostopne naredbe, ktere potem rabi za svoje zavržljive namere. Ta stranka je, kteri se morajo s popolno pravico omenjene dogodbe pripisati. In za resnico, ako se preudari, da so bile vse dogodbe združene z slavljenjem Garibaldija in Italije in z zaničevanjem Avstrije i njene vlade; ako se preudari, da so bili vojaki okoličnega bataljona in kmetje iz okolice sploh, ki so nedvomno vladí zvesto vdani, cilj sovrastva in maščevanja tej stranki, mora se pritrditi, da vseh teh dogodb, ktere so mir v Trstu tako zelo motile, nikdo drugi ni vzrokoyal, nego ta neutrudljiva stranka, in da je bila Timeusova interpelacija in papežev nagovor samo zaželena pretveza tem nemirom, kteri so brez dvombe popolnoma pripravni bili, podpisovati sovrastvo in zaničevanje zoper postavno vlado, njene zastopnike in privržence. Zagovornik je rekel, da so kmetje, ko so 12. julija skoz mesto šli, meščane na boj klicali, ker so poveljniku pod oknom zapeli; ali razodevanje lastnih misli in vdanost vojakov do svojega poveljnika in izrek zvestobe in vdanosti do cesarja in vlade se ne more imeti v Trstu, ki je avstrijsko mesto, gotovo ne za klicanje na boj, in tudi ne za to, ker se je to poslavljenje godilo v slovenskem jeziku, ker ima v Avstriji vsak narod svoj jezik zagotovljen. S tem poslavljenjem in rabo slovenskega jezika pri tem smeli bi se imeti za dražene (provokane) samo tisti prebivalci v Trstu, kteri nečejo nobenega družega vsklika slišati, nego samo „evviva“ Garibaldi in revolucijni glavarji! kteri nečejo slišati nobenega družega jezika, nego laškega, in kteri bi z besodo „svoboda“ na jeziku najostudniši absolutizem radi vpeljali zoper vse tiste, ki po njihovem mnenju ne govore in mislijo.“

Telegram Cognarju, ki ga je iz Ljubljane poslalo 21 slovenskih poslancev iz povoda zavratnega napada, glasil se je tako: „Klub večine doželnega zbora kranjskega Vam, boritelju za slovensko in ob enem avstrijsko korist na obali jadranskega morja, izrazijo srčno sočutje zaradi tolovajskega napada, nadejajo se, da zdane hudodelnike roka pravice“.

Slovenski narod je zadela huda nesreča. Zgubili smo moža, ki ga smemo imenovati roditelja in tednika vsega mlajšega slovenskega rodu; zgubili smo naj imenitnejšega našega slovničarja, naj delavnejšega pisatelja, enega izmed naj zaslužnejših slovenskih mož. Pisava njegova v slovničnem in pravnem zmislu čista ko solnce, je vsem našim čitateljem in pisavcem zgled, vzor. Tiho, zgolj kujževno delovanje, ne lo, da osramotuje marsikoterega naših veščakov, naklonilo mu je spoštovanje vseh našincev brez razločka, pa celo tudi nasprotnikov narodnega našega namerjanja in napredovanja. Malo mož imamo mi, pa gotovo tudi drugi narodi jih nimajo, da bi jim bila nemila osoda tako mladim poro iz roke iztrgala, pa da bi bili toliko zlahnega sadnega drevja na kujževnem polju zasadili, kakor pisatelj, nad čigar grobom žalujemo.

†
Umrl je 18. sept. 1869
po dolgem bolchanju, še le 41 let star,

Anton Jarožič,

profesor na c. k. viši realni v Celovcu, vrednik „Slovenskega Glasnika“, spisatelj obče znanih slovnice in slovarja, in drugih šolskih knjig, tajnik družbe sv. Mohača, mož naj plemenitejšega značaja.

V miru počivaj blaga duša!
Na veke češčen Tvoj spomin!

Dopis.

Na Dunaju, 20. sept. Tečaj kmetijski za avstrijske učitelje se končuje; s tem pa nočemo mi končati učenja, temu se ga še le prav krepko poprijeti. Nobeden pameten in trezen človek ne bo pričakoval od nas, da pridemo kot učenjaki ali strokovnjaki domú. Gotovo smo veliko lepega i koristnega slišali in videli, ali s tem se nam je še le pot pokazala, kako imamo uk nadaljevati, kako si na vso moč prizadevati, da bomo sebi in domovini koristili. Z letošnjim letom konča kmetijski poduk za učitelje v Beču, podučevalo se bo odsihmal v glavnem mestu vsake kronovine.

Predno se pa od Dunaja poslovim, moram očitno pohvaliti našega predragega gosp. profesorja kmetijstva, dr. Krafft a. On si je prizadel, da nam je dvakrat izlet napravil. To je bilo kaj krasno.

Prvi krat, 16. t. m., smo se peljali v kočijah, ker ni še železnica do tje dodelana, v Klosterneuburg. Tukaj smo bili sprejeti v vinogradno posestvo gosp. barona Babo ta, ravno tistega, kateri je pred nekimi leti našo domovino v zadevi vinoreje obiskal. Tukaj so nam razlagali obdelevanje trt trije gospodje profesorji. Na to pride sam gosp. bar. Babo, katerega je jako veselilo videti tolikanj učiteljev iz vseh krajev cesarstva.

Po dokončanem uku smo šli v mesto, videli smo tukaj sprelepi samostan OO. Augustinarjev. Ta ni podoben samostanu, temveč palaču; vsi smo se čudili, da imajo ti samostanci taka poslopja. Dvornik nas je peljal pregledat vse sobane, in nam pripovedoval, da v poprejšnjih letih so tukaj cesarji bivali; razgled na prekrasno Donavo je od tukaj kaj romantičen.

Jako zanimiv je tukaj sod, narejen leta 1704, ki drži 999 čmerjev vina.

Drugi veseli izlet smo imeli 19. t. m. Peljali smo se po južni železnici v Hetzendorf. Tu smo šli na posestvo žl. Fichtnerja, kateri nas je že pričakoval.

Nepopisljivo ga je veselilo videti tako množico učiteljev, 150 mož; zdajci jame nam prijazno praktično razla-

gati poljedeljatvo. Od tukaj nas je peljal v svojo grajščino, kjer nam je vrtnarstvo i. t. d. razlagal. Naj mičnejše pa je bilo umetno ribštvo. Od tod smo šli peš v Brun k obedu. Po kosilu smo se podali v Brühl, v tak romantičen kraj, da ga ni mogoče popisati. Kaj pa še je potem! Proti Mödlingu gredé smo pevali, kar nas je bilo Slovencev in Slovanov skupaj, Nemoi pa spot posebej. Veliko dunajsko gospodo, ktera po navadi ob praznikih semkaj na sprohod prihaja, hitelo je k nam poslušat; rekli so: To so Čehi. Prišedši na kolodvor v Mödling sedemo v vlak in hajd spot na Dunaj. Tega dneva ne bo zlasti nikdar pozabil, kdor je z nami sedem tednov v glavnem mestu cesarstva bival. P. Švara.

Domači novičar.

(Pri volitvi doželnega poslanca) protokli ponedeljek so bile neke nepravilnosti, zato se je odložila za večeraj, 23. t. m. Nar več glasov je imel v ponedeljek g. Vilhelm pl. Ritter za njim dr. Rimondo in g. Frano graf Coronini iz Šent-Petra. Večeraj je bil (s 87 glasovi izmed 90) izvoljen g. Vilh. vit. Ritter.

(Duhovnih vaj v bogosl. centr. semenišču), ki so trajale pod vodstvom O. Starb-ta od ponedeljka pop. do petka zjutraj, so se vdeležilo 52 mašnikov, (Lahov in Slovencev, kajti eksercicije so letos po latinaki). Nj. eksc. kn. nadškof so imeli nami začestnice in prvi vvodni govor, bili ves čas pri vajah ter sklenili jih osebno.

(Za ravnatelja c. k. gimnazija v Gorici) je imenovalo Nj. veličanstvo tuk. gimn. profesorja in začasnega vodjo Franca Schaffenhauer-ja.

(Gimnaz. prof. Filip Pauschitz) je po svoji želji prestatvljen na novi, II. državni gimnaziji v Gradcu.

Loterijske številke. V Trstu 18. t. m. 52. 17. 38. 15. 37.

Borsni kurs 22. sept. Metall. 59:—; narodno posojilo 68:10; London 122:45; adžjo srebra 120:25; cekini 5:84.

Žitna cena v Gorici: Pšonica nova po 2 gld. 40 kr.; do 2:70 (goriški kaznanik); turšica 1:50 do —; turšica bela 1:45; ječmen, delan 2:90 do 3:10; nedelan nov 1:70; fižol 2:— do 2:20; ajda 1:38; do —; oves 1:20 do —.

OGLASNIK.

(3)

Erste öffentliche höhere Handels-Lehranstalt

in Wien, Praterstrasse N. 32.

Das nächste Schuljahr beginnt am 4. October d. J. Einschreibungen finden vom 25. September an statt und werden Programme von der Direction gratis versandt. — Die absolvirten Hörer geniessen die Begünstigung des einjährigen Freiwilligen-Dienstes in der k. k. Armee.

CARL PORGES, Direktor.

Čedno stanovanje za šolarje,

prav na lepem in zdravem kraju, tik mestnega vrta, realni nasproti in tudi ne daleč od gimnazija in normalke, je na ponudbo v Pečenko-vi hiši šte. 40 pri gosp. Štefanu Bitežnik-u.

Prodajavnica materialnega in barvnega blaga zraven kavarno „Commercio“ blizo cerkve sv. Ignacija na Travniku, je vuovič odprta in bogato založena z vsem, kar spada v to vrsto blaga. — Postrežba bo hitra in dobra, cene v primeri z drugimi te sorte prodajavnicami nizke; torej je lahko zanašati se, da bodo obilno kupovavcev va-njo zahajalo.